

Anvisningar för
Moderskap-, faderskap-, vårdnad-,
och underhållsärenden
i Saltviks kommun 2020

SALTVIKS KOMMUN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Moderskapsunderstöd.....	2
Flerlingsfamiljer och adoptivbarn	2
Faderskaps erkännande.....	2
Hur går det till?.....	2
Rättsliga betydelsen av faderskaps erkännande	3
När fastställs faderskapet i domstol?	3
Lagstiftning	4
Vårdnad och umgängesrätt	4
Vårdnad och umgänge i samband med fastställande av faderskap	4
Vårdnad och umgänge i samband med skilsmässa.....	5
Underhållsbidrag	5
Föräldrars underhållsförmåga.....	5
Beräkning av barnets behov av underhåll	6
Underhållsbidrag vid växelvis boende.....	6
Barnbidrag	6
Underhållsstöd.....	7
Avskrivning av underhållsbidragsskuld.....	7
Indexjustering	7

SALTVIKS KOMMUN

MODERSKAPSUNDERSTÖD

Moderskapsunderstöd har man rätt till när man varit gravid i minst 154 dagar, genomgått en hälsoundersökning före den femte graviditetsmånad och bor på Åland. Moderskapsunderstödet är i praktiken en så kallad moderskapslåda fylld med babykläder och olika barnavårdsprodukter. Man kan välja mellan en moderskapsförpackning eller ett skattefritt engångsbelopp om 224 euro.

Ansökan om moderskapsunderstöd gör man på mödrarådgivningen. Ansökan lämnas in till kommunkansliet. Den blivande moder får en postavi och kan hämta ut lådan från posten. Väljer man penningunderstödet betalas det in på bankkonto.

FLERLINGSFAMILJER OCH ADOPTIVBARN

Flerlingsfamiljer får förhöjt moderskapsunderstöd. För det andra barnet har man rätt till två moderskapsunderstöd, för det tredje tre osv. Exempelvis tvillingar berättigar till totalt tre understöd. Man kan välja att få understödet i form av moderskapsförpackningar, pengar eller som en kombination av dessa.

Adoptivföräldrar får moderskapsförpackningen om adoptivbarnet är under 18 år.

FADERSKAPSERKÄNNANDE

Om ett barns föräldrar inte är gifta med varandra då barnet föds måste faderskapet fastställas. Genom faderskapslagen (FFS 11/2015) kan man göra detta redan på mödrarådgivningen, dvs. innan barnets födelse. Tillika kan man även skriva avtal om gemensam vårdnad.

Proceduren är menad för föräldrar som inte har en tvekan om barnets far och som inte behöver en DNA-undersökning. I och med den nya faderskapslagen så är det i huvudsak endast i de oklara fallen som barnatillsyningsmannen gör en faderskapsutredning.

HUR GÅR DET TILL?

- Föräldrarna kontaktar mödrarådgivningen för att göra faderskapserkännande och avtal om gemensam vårdnad. Oftast kan detta göras i samband med ett vanligt besök eller i samband med undersökning på mödrarådgivningen.
- Då man gjort erkännandet/avtalen redan vid mödrarådgivningen så skickas handlingarna till kommunens barnatillsyningsman som sedan inväntar barnets födelse.
- Magistraten meddelar sedan barnatillsyningsmannen om barnets födelse.

SALTVIKS KOMMUN

- 30 dagar efter barnets födelse gör barnatillsyningsmannen ett protokoll på utredningen som lämnas till magistraten som fastställer faderskapet. Under dessa 30 dagar kan erkännandet fortfarande återkallas eller bestridas.
- Görs ett återkallande eller bestridande så är nästa steg att barnatillsyningsmannen påbörjar en faderskapsutredning.
- Då domaren vid magistraten har fastställt faderskapet så meddelas detta till föräldrarna och till barnatillsyningsmannen.
- Därefter kan barnatillsyningsmannen fastställa vårdnadsavtalet som sedan skickas till föräldrarna och till magistraten för registrering.
- I andra hand kan erkännandet göras hos barnatillsyningsmannen. Detta kan göras efter att barnet fötts men kan också göras före barnets födelse, då behöver du dock visa upp ett intyg över graviditeten. Väljer man att göra ett faderskaps erkännande efter barnet fötts hos barnatillsyningsmannen i kommunen behöver båda föräldrarna höras och uppvisa giltig legitimation.
- Har ni gjort erkännandet och vårdnadsavtalet vid rådgivningen behöver ni inte dessutom besöka barnatillsyningsmannen.

RÄTTSLIGA BETYDELSEN AV FADERSKAPSERKÄNNANDE

Då faderskapet har fastställts och släktskapsförhållandet har fastställts mellan barnet och fadern och mellan barnet och släktingarna på faderns sida har barnet på basen av detta rätt:

- till faderns släktnamn
- att erhålla underhåll av fadern
- att ärva fadern och släktingarna på faderns sida (arvsrätten är ömsesidig, Ärvdabalken)
- att träffa sin fader
- till pensions- och försäkringsförmåner, om fadern dör när barnet är minderårigt.

NÄR FASTSTÄLLS FADERSKAPET I DOMSTOL?

Ett barn för vilket faderskapet inte har konstaterats på grundval av moderns äktenskap och inte fastställts genom ett beslut av magistraten eller ett domstolsbeslut, kan genom att väcka talan mot den man som barnet antar är dess far kräva att faderskapet fastställs. Om mannen har avlidit, ska talan väckas mot mannens rättsinnehavare. Ett minderårigt barn kan via barnatillsyningsmannen eller modern föra talan om fastställande av faderskapet till tingsrätten

En man som anser sig vara far till ett barn har rätt att väcka talan om fastställande av faderskapet mot barnet, om barnatillsyningsmannen har lagt ned faderskapsutredningen på grund av att de prov som behövs på barnet och barnets mor för att göra en rättsgenetisk faderskapsundersökning inte har kunnat tas, eller magistraten inte har fastställt faderskapet.

SALTVIKS KOMMUN

LAGSTIFTNING

Faderskapslagen (FFS 11/2015)

VÅRDNAD OCH UMGÄNGESRÄTT

Vårdnadshavarens uppgift är att trygga barnets utveckling och välfärd. Bestämmelser om detta ingår i lagen om vårdnad om barn och umgängesrätt. Syftet med bestämmelserna är att trygga barnets möjligheter att få en positiv och nära kontakt med båda föräldrar. Om föräldrarna är gifta med varandra är båda vårdnadshavare och uppfostrare.

Att vara vårdnadshavare betyder att man är delaktig i beslut gällande barnet. Det kan bland annat handla om frågor som boendeort, hälsovård, skolgång, medborgarskap och religion.

Lagen om vårdnad och umgängesrätt ger föräldrar som inte är gifta eller samboende möjlighet att på ett enkelt sätt komma överens om vårdnaden om barnen. I avtalet, som fastställs av socialnämnden, kan föräldrarna till exempel klarlägga:

- att båda föräldrarna gemensamt får vårdnaden. Det innebär att föräldrarna delar ansvaret för och tillsammans beslutar om viktiga saker för barnet. Det ska inte blandas ihop med växelvis boende. Gemensam vårdnad kan man avtala om trots att barnet inte har lika stort umgänge med bägge föräldrar.
- hos vilken av föräldrarna barnet skall bo
- att en förälder ensam får vårdnaden om barnet. Det innebär att den ena föräldern blir ensam vårdnadshavare och förmyndare för barnet och således har rätt att ensam fatta alla beslut rörande barnet
- barnets umgängesrätt med den förälder den inte bor hos.

I de fall föräldrarna inte kan komma överens om någondera punkt i avtalets innehåll avgörs dessa frågor av en domstol.

VÅRDNAD OCH UMGÄNGE I SAMBAND MED FASTSTÄLLANDE AV FADERSKAP

Om barnets föräldrar inte är gifta då barnet föds är modern skriven som ensam vårdnadshavare. Samtidigt med utredningen av faderskap för barn födda utom äktenskap, diskuteras barnets vårdnad. I de flesta fall är målsättningen gemensam vårdnad och att båda föräldrarna ska bli förmyndare för barnet. Utan vårdnadsavtal är modern automatiskt ensam vårdnadshavare och förmyndare.

Om föräldrarna inte bor tillsammans bör det också avtalas om barnets umgängesrätt med den förälder det inte bor hos.

SALTVIKS KOMMUN

VÅRDNAD OCH UMGÄNGE I SAMBAND MED SKILSMÄSSA

Om familjeförhållandena ändras, t.ex. i samband med skilsmässa, är det bra om föräldrarna kan komma överens om ett avtal om vårdnaden, boendet och umgängesrätten för barnet. Om föräldrarna skiljs, fastställs vårdnad och umgängesrätt gällande minderåriga barn på samma sätt som för sambopar under förutsättning att föräldrarna är överens i ärendet.

Barnatillsyningsmannen ger råd och stöd i ärenden som gäller vårdnad och umgängesrätt, samt fastställer avtalen. Det är till barnets bästa att föräldrar om möjligt strävar till en gemensam överenskommelse kring barnen. Om föräldrarna inte kan komma överens om avtalets innehåll, avgörs ärendet av domstol och utlåtande inbegärs av socialnämnden.

UNDERHÅLLSBIDRAG

Barn har enligt lag rätt till tillräckligt underhåll. Föräldrarna skall svara för barnets underhåll enligt sin förmåga. Som föräldrar har båda ansvar för försörjningen av det gemensamma barnet. Vid skilsmässa eller separation bör ett avtal om underhållsbidrag göras upp.

Underhållsbidrag är det belopp som ni som föräldrar avtalar om och som baserar sig på era inkomster och utgifter. Föräldrar kan göra ett skriftligt, frivilligt avtal om underhållet hos barnatillsyningsmannen. Det kan göras för en viss tid eller till dess att underhållsskyldigheten upphör då barnet fyller 18 år. Vid tvister kan även tingsrätten avgöra underhållsärenden.

Vid beräkningen av underhållets belopp, beaktas båda föräldrars ekonomiska situation och barnets behov av underhåll. Detta gör man för att utreda i hur stor del var och en förälder kan stå för barnets kostnader. Beräkningen görs enligt anvisningar från Justitieministeriet. När ett underhållsbidrag har räknats fram, skall man slutligen bedöma om beloppet är skäligt med hänsyn till alla omständigheter som inverkar på saken.

FÖRÄLDRARS UNDERHÅLLSFÖRMÅGA

För beräkning av föräldrarnas underhållsförmåga behöver båda föräldrar lämna in följande handlingar:

- Uppgifter om inkomster (efter skatt), lönespecifikationer eller beslut om annan ersättning. Om inkomsterna varierar, lämnas uppgifter för tillräckligt lång tid in
- Uppgifter om boendekostnader. Vid boende i hus inlämnas månatliga kostnader för ränta och amorteringar på bostadslånet samt vederlag, el, värme, vatten, hemförsäkring och ev. annan kostnad
- Vid äktenskap eller samboförhållande beaktas hälften av boendekostnaderna
- Beslut för eventuella bidrag, t.ex. bostadsbidrag

För övriga kostnader, så kallade allmänna levnadskostnader beaktas ett schablonbelopp och man behöver inte inlämna uppgifter eller specifika uträkningar för detta.

SALTVIKS KOMMUN

BERÄKNING AV BARNETS BEHOV AV UNDERHÅLL

För beräkning av barnets behov av underhåll behöver boendeföräldern lämna in följande handlingar:

- Uppgifter om kostnader för barnomsorg eller fritidshemsvård
- Uppgifter om kostnader för barnets fritidsintressen, såsom terminsavgifter eller utrustning för t.ex. idrott, dans musik eller ridning
- Uppgifter om barnets sjuk- och olycksfallsförsäkring
- För ungdomar på gymnasialstadiet uppskattas den kostnaden som inskaffande av studiematerial föranleder
- Uppgifter om barnets betydande kapitalinkomster eller förmögenheter, som ger regelbunden inkomst

För övriga kostnader, så kallade allmänna levnadskostnader beaktas ett schablonbelopp och man behöver inte inlämna uppgifter eller specifika uträkningar för detta.

UNDERHÅLLSBIDRAG VID VÄXELVIS BOENDE

Växelboende innebär att barnet i praktiken bor halva eller nästan halva tiden turvist hos sina föräldrar. Barnet kan dock officiellt vara skrivet endast på en plats. Enligt underhållslagen kan man fastställa att föräldern ska betala underhållsbidrag för barnet om han eller hon inte på annat sätt sörjer för barnets underhåll eller om barnet inte permanent bor hos föräldern.

Föräldrarnas ansvar för barnets underhåll bestäms aldrig direkt utifrån den tid som barnet som barnet tillbringar hos föräldern. Även vid växelboende fastställs underhållsbidraget alltid på grundval av barnets behov och delas proportionerligt mellan föräldrarna utgående från deras förmåga att underhålla barnet. Det kan alltså bestämmas att underhållsbidrag ska betalas trots växelboende och att föräldern ofta har barnet hos sig till exempel om den primära föräldern har dålig förmåga att underhålla barnet.

Föräldern befrias alltså inte från att betala underhållsbidrag endast för att barnet bor lika mycket hos bägge föräldrarna. Även om barnets nödvändiga levnadskostnader (mat, hygien) vid växelboende delas lika mellan föräldrarna bör föräldrarna dessutom komma överens om hur övriga kostnader för barnets underhåll (t.ex dagvårds-, hobby- och klädkostnader) ska fördelas.

BARNBIDRAG

Barnbidraget betalas alltid till den ena vårdnadshavaren. Vårdnadshavarna kan alltså inte få utbetalt hälften var. Om föräldrarna inte sinsemellan lyckas komma överens om betalningen av barnbidraget är det i en konfliktsituation den förälder som huvudsakligen har hand om vården och fostran av barnet som har rätt att lyfta bidraget.

En förälder anses vårda barnet på det sätt som avses i lagen, om han eller hon lever tillsammans med barnet i gemensamt hushåll. Om t.ex före detta makar har gemensam

SALTVIKS KOMMUN

vårdnad om barnet, är det med tanke på avgörandet väsentligt hos vem barnet faktiskt bor. Barnet anses som regel bo på den adress som antecknats i befolkningsdatasystemet.

UNDERHÅLLSSTÖD

Underhållsstöd betalas ut av FPA och de är även de som handhar alla ärenden som gäller underhållsstöd. Underhållsstöd utbetalas endera till fullt belopp eller minskat. Underhållsstödet till fullt belopp är 167,01 e/mån.

Underhållsstöd kan beviljas i följande fall:

- om en förälder som är underhållsskyldig inte betalat underhållsbidrag
- om faderskap inte har fastställts
- om underhållsbidraget fastställts till ett lågt belopp p.g.a. underhållsskyldigs sjukdom, bristande arbetsförmåga eller annan försörjningsskyldighet

Ansökan om underhållsstöd lämnas in till FPA. Tillsammans med ansökan skall också avtal om underhåll eller domstolsutslag i original inlämnas. Även en utredning över underhållsbidragsskulden skall lämnas in.

När underhållsstöd betalas ut flyttas indrivningen av underhållsbidraget till FPA.

Underhållsstödet är skattefritt. Underhållsstödet justeras årligen med index.

AVSKRIVNING AV UNDERHÅLLSBIDRAGSSKULD

Om du som underhållsskyldig inte kan betala underhållsbidrag p.g.a. arbetslöshet, sjukdom eller studier kan du ansöka hos FPA om avskrivning av underhållsbidragsskulden.

INDEXJUSTERING AV BELOPPET PÅ UNDERHÅLLSBIDRAG

Beloppet på underhållsbidrag höjs med 1,50 % fr.o.m 01.01.2019. Höjningen omfattar samtliga gällande avtal om underhållsbidrag som ingåtts med stöd av lagen om underhåll för barn oberoende av datum då de fastställts. Den underhållsskyldige ansvarar själv för att justera beloppet på underhållsbidraget enligt den angivna procenten.

REFERENSER OCH VIDARE LÄSNING

Lag angående vårdnad om barn och umgängesrätt

Lag om underhåll för barn

Faderskapslag

Information om underhållsstöd www.fpa.fi